

KIERUNKI I PRZYCZYNY OBECNYCH ZMIAN
SYSTEMU DOWODZENIA I ORGANIZACJI SIŁ
ZBROJNYCH RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ
DIRECTIONS AND CAUSES OF CHANGES
IN THE COMMAND SYSTEM AND
ORGANIZATION OF THE ARMED FORCES OF
THE REPUBLIC OF POLAND

Wiesław KAMIŃSKI
Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni

ABSTRACT:

The article presents the directions and causes of changes in the command system and organization of the Armed Forces of the Republic of Poland. It presents issues related to the changes that took place in the Polish Armed Forces after 1989 resulting from changes in the international security environment and resulting from Polish accession to the European Union and the North Atlantic Treaty Organization.

KEY WORDS:

national security, international security, military security, command system, armed forces

ABSTRAKT:

W artykule zaprezentowano kierunki i przyczyny zmian systemu dowodzenia i organizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Przedstawiono zagadnienia związane z przemianami jakie nastąpiły w polskich siłach zbrojnych po roku 1989, wynikające ze zmian w międzynarodowym środowisku

bezpieczeństwa oraz zobowiązań będących następstwem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i Paktu Północnoatlantyckiego.

SŁOWA KLUCZOWE:

bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo międzynarodowe, bezpieczeństwo militarne, system dowodzenia, siły zbrojne

Wyzwania stojące przed Polską związane z usytuowaniem geopolitycznym, w tym bezpośrednie sąsiedztwo z Rosją, jak również przynależność do Unii Europejskiej oraz Paktu Północnoatlantyckiego w sposób pośredni wpływają na poszukiwanie rozwiązań w obszarze bezpieczeństwa militarnego państwa. Trzeba mieć na uwadze doświadczenia historyczne wynikające z porozumienia zawartego w Jałcie w 1945 roku, podczas którego przywódcy koalicji antyhitlerowskiej, tj. przywódca ZSRR, Józef Stalin, premier Wielkiej Brytanii, Winston Churchill, oraz prezydent USA, Franklin Delano Roosevelt, ustalili porządek powojennej Europy, w wyniku którego Polska została podporządkowana strefie wpływów Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Skutkowało to stacjonowaniem wojsk sowieckich na terenie naszego kraju od czasu zakończenia II wojny światowej w 1945 roku, aż do drugiej połowy XX wieku, tj. 1995 roku. W wyniku ruchu narodowo-wyzwoleńczego, zapoczątkowanego w Polsce przez „Solidarność”, nastąpiło rozluźnienie stosunków między Polską a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich. Po 50 latach, 17 września 1993 roku, wycofano z terytorium Polski siły militarne „tego wiodącego członka” Układu Warszawskiego.

W artykule zamieszczonym na portalu internetowym Polskiego Radia napisano:

(...) w rozmowie z Polskim Radiem, w październiku 1995 roku, Lech Wałęsa podkreślił, że wycofanie sowieckich wojsk z Polski uważa za jedno z największych osiągnięć swojej prezydentury. »Przeprowadziłem tę sprawę od początku do końca, z negocjacjami włącznie. Te były właściwie poza moim zasięgiem, bo tego dokonuje rząd. Ale ponieważ rządy spały tę sprawę, a ja powiedziałem narodowi, że tego dokonam, sam negocjowałem i doprowadziłem tę sprawę do końca« – mówił Lech Wałęsa. 17 września 1993 roku, w symboliczną rocznicę agresji radzieckiej na Polskę w 1939 roku, dowódca Północnej Grupy Wojsk, generał Leonid Kowaliow zameldował prezydentowi Lechowi Wałęsie

zakończenie wycofywania wojsk radzieckich z Polski. Następnego dnia z Dworca Wschodniego w Warszawie wyjechało ostatnich 24 oficerów, w tym 5 generałów. »**Rosjanie chcieli w bazach tworzyć spółki polsko-rosyjskie**«. Pierwotny projekt międzynarodowego porozumienia pozwalał obcym wojskom na zakończenie ewakuacji do końca 1993 roku. Jednak prezydentowi Lechowi Wałęsie zależało, aby ich wyjazd zbiegł się z rocznicą napaści sowiektów na Polskę. Ówczesny pełnomocnik rządu ds. pobytu armii rosyjskiej, generał Zdzisław Ostrowski uważa, że cena za taką symbolikę mogła być wysoka. Mówi, że Rosjanie chcieli, by na bazie dawnych sowieckich jednostek wojskowych tworzyć mieszane spółki polsko-rosyjskie. Generał Zdzisław Ostrowski zwraca uwagę, że nie można się było na to zgodzić, gdyż spółki stałyby się miejscem działania różnego rodzaju rosyjskich służb. Ostatecznie po wyjeździe Północnej Grupy Wojsk Federacji Rosyjskiej, zarówno kancelaria prezydenta Lecha Wałęsy, jak i przedstawiciele Borysa Jelcyna wycofali się z projektu tworzenia spółek. **Kilkadziesiąt tysięcy żołnierzy wróciło do Rosji**. Do tej pory nie udało się jednoznacznie ustalić, jak duża liczba żołnierzy z czerwonymi gwiazdami stacjonowała w naszym kraju przez prawie pół wieku. Rozmowy na temat wycofania wojsk radzieckich z Polski podjęto z inicjatywy strony polskiej w grudniu 1990 roku. Pierwsze jednostki wyruszyły do ZSRR 8 kwietnia 1991. Północna Grupa Wojsk Armii Czerwonej liczyła wówczas 53 tysiące żołnierzy oraz 7,5 tysiąca pracowników cywilnych, którym towarzyszyło 40 tysięcy członków rodzin. Rosjanie stacjonowali w 59 garnizonach w 21 ówczesnych województwach. Korzystali z 13 lotnisk, posiadali bazę morską, 6 poligonów i 8000 obiektów. Liczebność wojsk radzieckich w naszym kraju wynosiła początkowo, bezpośrednio po wojnie, od 300 do 400 tysięcy żołnierzy. Siedzibą dowództwa Północnej Grupy Wojsk była **Legnica**, gdzie radzieccy żołnierze zajęli 1/3 miasta. Ważniejszymi lokalizacjami były także: Świdnica, Borne Sulinowo, Przemków-Trzebień, Bagicz, Brzeg, Burzykowo (dzielnica Stargardu Szczecińskiego), Chojna, Dębica, Żagań, Oława, Białogard, Świnoujście. W drugiej połowie lat 80. XX wieku liczebność radzieckiej armii w Polsce zmniejszyła się do około 70 tysięcy żołnierzy¹.

¹ 22 lata temu Polskę opuściły wojska radzieckie, online: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/934270,22-lata-temu-Polske-opuscily%20wojska-radzieckie> (dostęp: 11.03.2017).

Polska była członkiem Układu Warszawskiego w latach 1955–1991, posiadając około 400 tysięcy żołnierzy gotowych do działania w ramach przywództwa Związku Radzieckiego w przypadku zagrożenia zewnętrznego.

Polityka bezpieczeństwa państw Europy Środkowowschodniej od roku 1989 uległa istotnym zmianom. Ma miejsce tworzenie własnych doktryn obronnych z uwzględnieniem podstawowych dokumentów Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), szerokie upublicznienie założeń polityki obronnej, wyznaczenie nowego charakteru zadań sił zbrojnych i redukcja ich liczebności w sytuacji permanentnego zmniejszenia wydatków wojskowych. Systemy zależności między wojskiem a społeczeństwem w Polsce w latach 1990–2001 zbliżyły się do modelu zachodnioeuropejskiego:

- dostosowano zadania sił zbrojnych do charakteru zmian ustrojowych państwa,
- podzielono kompetencje pomiędzy głównymi podmiotami władzy publicznej w zakresie obronności i sił zbrojnych,
- zinstytucjonalizowano demokratyczną, cywilną kontrolę nad armią,
- wypełniono zadania polityczno-wojskowo-rzeczowe związane z przynależnością do NATO².

Z chwilą przystąpienia do NATO Polska stała się wysuniętą flanką Paktu Północnoatlantyckiego narażoną na oddziaływanie wschodniego sąsiada, który:

- w obwodzie kaliningradzkim zgromadził znaczne siły i środki militarne zdolne do oddziaływania na nasze terytorium,
- demonstruje siłę i zdolność do działania, organizując ćwiczenia militarne na terytorium Białorusi.

Pakt Północnoatlantycki (North Atlantic Treaty Organization – NATO) jest organizacją wojskową, na której historycznym rozwoju w znacznym stopniu odcisnęły piętno okoliczności związane z powołaniem jej do istnienia. Istotne było to, że NATO powstało u zarania walki dwóch systemów ideologicznych, z których każdy otwarcie deklarował nieustępliwą wolę zniszczenia swojego przeciwnika. Uwikłanie w spór ideologiczny musiało zaważyć na charakterze tej organizacji, jak również na jej formalnej strukturze i na metodach prowadzenia walki, w sposób

² J. Zalewski, *Wojsko Polskie w przemianach ustrojowych 1989–2001*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2002, s. 9.

wyraźny wzbogacając aspekt wojskowy o szereg elementów towarzyszących. W swojej walce o zwycięstwo z wrogiem reprezentowanym przez inną organizację o charakterze militarnym, czyli Układem Warszawskim, Pakt Północnoatlantycki wykazał się nie tylko wolą, ale i zdolnością przetrwania. Zdolność ta w szczególny sposób objawiła się w fakcie, że już po rozpadzie przeciwnego obozu, po krótkim okresie wahań i rozdarcia w hamletowskim stylu, NATO okazało się organizacją nie tylko niezbędną w nowej architekturze międzynarodowej areny, ale ponadto wykonało zasadniczy krok w przyszłość, otwierając się na trzy nowe państwa. Polska, Węgry i Czechy, niedawni członkowie Układu Warszawskiego, stali się w początkach 1999 roku członkami Paktu Północnoatlantyckiego, w pełni akceptując zespół zadań, jakie sobie ta organizacja postawiła³.

Z uwagi na działania imperialistyczne Rosji mające na celu odtworzenie swej potęgi z czasów Układu Warszawskiego, która była wynikiem ustaleń „wielkiej trójki, tj. przywódców Rosji, Anglii i USA” w Jałcie, należy zachować pamięć o tamtych czasach i dążyć do tego, aby Polska na kolejne dziesięciolecia nie stała się „satelitą” obcego mocarstwa.

Polska od zakończenia II wojny światowej do czasu opuszczenia stacjonujących wojsk radzieckich była pod wpływem oddziaływań Związku Radzieckiego. W wyniku odzyskania suwerenności po wyborach w 1989 roku i upadku muru berlińskiego nastąpiło przebazowanie sił i środków militarnych z państw byłego bloku wschodniego na terytorium Rosji.

Bezpośrednią przyczyną rozpadu ZSRR stało się referendum ukraińskie z 1 grudnia 1991 roku, w którym ponad 90% głosujących opowiedziało się za niepodległością. Rezultat ten unieważnił wyniki poprzedniego referendum z marca 1991 roku, w którym przeszło 70% głosowało za pozostaniem w Związku pod warunkiem przeprowadzenia daleko idących reform.

Byt i niebyt ZSRR zależał od głosu obywateli. Nawet potajemna decyzja trzech prezydentów w grudniu 1991 roku o rozwiązaniu ZSRR została zatwierdzona ogromną większością głosów przez demokratycznie wybrane parlamenty Rosji, Ukrainy i Białorusi. (...) Amerykanom zależało ponadto, aby rozwiązanie ZSRR miało charakter pokojowy zwłaszcza dysponujących bronią atomową republikach Rosji,

³ Ziółkowski A., *NATO w XX wieku. Transatlantyczne zależności*, Bellona, Warszawa 2002, s. 7.

Ukrainy, Kazachstanu i Białorusi. (...) Istnieją wszelkie podstawy, aby rok 1991 uważać za punkt zwrotny w dziejach świata, przy czym nie są one bardziej oczywiste niż w przestrzeni postsowieckiej, gdzie po dziś dzień wiele trendów i stosunków międzynarodowych i gospodarczych oraz w polityce wewnętrznej rozwija się w cieniu tamtego roku, przez niektórych nazywanego *annus mirabilis*, a przez innych, w tym prezydenta Rosji Władimira Putina – utożsamianego z największą katastrofą geopolityczną XX wieku. W 1991 roku kierownictwo rosyjskie przyjęło zasady użycia siły militarnej, których trzymano się aż do wojny z Gruzją w 2008 roku⁴.

W książce *Systemy mobilizacyjne sił zbrojnych* J. Babula napisał:

Siły Zbrojne poszczególnych państw w swej historii przechodziły różne okresy rozwoju i doskonalenia. Dotyczyły one ich wielkości i składu, struktur organizacyjnych, organizacji szkolenia, uzbrojenia i wyposażenia oraz zasad bojowego użycia. Występowały w tym względzie wszelkiego rodzaju koncepcje i założenia, ale również cechy wspólne dla wszystkich armii danego etapu historycznego. Składało się na to złożone zjawisko wiele czynników. Obecnie wspólną cechą dla wszystkich armii Europy jest ich szeroko zakrojona reorganizacja, której podstawowym założeniem jest znaczne liczebne zmniejszenie stanów osobowych czasu pokoju. Oznacza to powstanie ich nowego kształtu w tym wzroście roli i zadań systemów mobilizacyjnych. Są one coraz bardziej potrzebne, a jednocześnie rośnie ich powiązanie z gospodarką narodową, zapotrzebowanie na nowoczesne rozwiązania oraz wrażliwość na czynniki wewnętrzne i zewnętrzne⁵.

Od czasu objęcia władzy przez aktualnie panujący rząd w Moskwie nastąpiła eskalacja złych stosunków z sąsiednimi państwami. Wydarzenia wojny rosyjsko-gruzińskiej z 2008 roku, jak też niedawne wydarzenia na Ukrainie, w wyniku których nastąpiła aneksja Krymu przez Rosję, oraz fakt, że pozostała część Ukrainy w wyniku walk z tzw. „separatystami” jest narażona na oddziaływanie ekonomiczne i militarne powodują destabili-

⁴ S. Plokhyy, *Ostatnie imperium. Historia upadku Związku Sowieckiego*, Znak, Kraków 2015, s. 597–599.

⁵ J. Babula, *Systemy mobilizacyjne sił zbrojnych*, Bellona, Warszawa 1995, s. 6–7.

zając bezpieczeństwo militarne i ekonomiczne w Europie. Wydarzenia, które miały miejsce w Gruzji i na Ukrainie, przyczyniły się do refleksji związanej z bezpieczeństwem militarnym naszego państwa. Nastąpił wzrost zainteresowania społeczeństwa polskiego bezpieczeństwem militarnym naszych granic, a tym samym powstało przyzwolenie społeczne na doskonalenie systemów dowodzenia i kierowania siłami zbrojnymi.

Do istniejących od 2014 roku struktur Sił Zbrojnych RP wprowadzono nowy rodzaj Sił Zbrojnych jakim są Wojska Obrony Terytorialnej. WOT mają wzmocnić obecnie funkcjonującą strukturę Sił Zbrojnych utworzoną w 2014 roku. Potrzeba utrzymania suwerenności przez Polskę i ciężące na niej zobowiązania międzynarodowe skutkują zmianami w systemie dowodzenia i kierowania Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej. W roku 2014 utworzono Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych z lokalizacją w Warszawie. Funkcjonuje ono nieprzerwanie od czasu powstania do chwili obecnej. Stanowisko dowódcy generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych zostało utworzone z dniem 1 stycznia 2014 roku na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2013 roku o zmianie ustawy o urzędzie ministra obrony narodowej oraz niektórych innych ustaw. Dowódca generalny podlega bezpośrednio ministrowi obrony narodowej. Dowódca generalny stał się następcą prawnym dowódcy Wojsk Lądowych, dowódcy Sił Powietrznych, dowódcy Marynarki Wojennej i dowódcy Wojsk Specjalnych. Z dniem 31 grudnia 2013 roku zostały zlikwidowane:

- Dowództwo Wojsk Lądowych,
- Dowództwo Sił Powietrznych,
- Dowództwo Marynarki Wojennej,
- Dowództwo Wojsk Specjalnych.

Z dniem 1 stycznia 2014 roku zmieniła się podległość utworzonego w 2006 roku Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych zlokalizowanego w Bydgoszczy – uprzednio podporządkowanego Szefowi SG WP do 31 grudnia 2013 roku, który od 1 stycznia 2014 roku został podporządkowany dowódcy generalnemu Rodzajów Sił Zbrojnych.

W Dowództwie Generalnym Rodzajów Sił Zbrojnych powstały komórki organizacyjne:

- Inspektorat Wojsk Lądowych,
- Inspektorat Sił Powietrznych,
- Inspektorat Marynarki Wojennej,
- Inspektorat Wojsk Specjalnych,
- Inspektorat Rodzajów Wojsk,

– Inspektorat Szkolenia.

Z rozwiązanych dowództw poszczególnym inspektoratom podporządkowano merytorycznie jednostki wojskowe, które są rozlokowane na obszarze całego kraju. Od roku 2016 w związku z ustawą z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw zostały powołane wojska obrony terytorialnej.

Przybliżenie wojska jako instytucji do społeczeństwa może przynieść wymierny efekt w postaci podniesienia skuteczności obronności kraju. W obecnych działaniach, poza wyposażeniem, istotne znaczenie ma wykorzystanie potencjału ludności miejscowej, znającej uwarunkowania wpływające na przygotowanie i prowadzenie działań bojowych.

Pułkownik W. Kukuła (aktualnie generał), dowódca WOT, w wywiadzie dla „Polski Zbrojnej” w artykule *Nowa siła* wskazał, że „nabór do WOT-u będzie indywidualny, dokładnie taki, jaki obowiązuje wszystkich kandydatów na żołnierzy. Każdy przejdzie egzaminy i jak każdy inny żołnierz SZRP, nie będzie mógł być członkiem partii politycznej, stowarzyszenia, organizacji lub ruchu obywatelskiego, stawiających sobie cele polityczne. Projekt ustawy daje jednak pierwszeństwo w powołaniu członkom tych organizacji, które podpisały z MON porozumienie o współpracy. W mojej ocenie to świetny kompromis między oczekiwaniami organizacji proobronnych a potrzebami WOT-u”⁶.

Z uwagi na fakt, iż Wojska Obrony Terytorialnej są nowym rodzajem sił zbrojnych, wyposażone zostaną w nowy profesjonalny sprzęt. Jak twierdził W. Kukuła: „Sprzęt, który trafi do WOT-u, będzie eksploatowany tam przez dziesięciolecia! A obrona terytorialna nie będzie gorzej wyposażonym klonem wojsk lądowych, lecz zupełnie nową formacją, przygotowaną do skutecznej walki z zagrożeniami nowego typu, a także do wspierania społeczności w czasie klęsk żywiołowych i katastrof. (...) zakupy na rzecz wojsk obrony terytorialnej przyczynią się do rozwoju narodowej myśli technicznej w przemyśle obronnym, a tym samym przyniosą długofalowe korzyści, polegające na poprawie jakości wyposażenia, które będzie docierać do innych rodzajów sił zbrojnych”⁷.

⁶ M. Kowalska-Sendek, T. Wróbel, W. Kukuła, *Nowa siła*, „Polska Zbrojna”, 2016, nr 11 (847), s. 38.

⁷ Ibidem, s. 39.

Wyposażenie jednostek będzie dostosowane do warunków terenowych w których będą działać. Jak można przeczytać w *Nowej sile*: „Inny sprzęt jest potrzebny żołnierzom do działań na terenie Warmii i Mazur, a inny na Podkarpaciu. W pierwszym wypadku będą to np. łodzie o małym zanurzeniu, a w drugim skutery śnieżne. Podobnie będzie z profilem szkolenia – żołnierze na Podkarpaciu będą szkoleni m.in. z wykorzystania koni. Misją formacji jest obrona i wspieranie lokalnych społeczności, jest więc zrozumiałe, że teren przez nie zajmowany zdefiniuje wyposażenie i szkolenie terytorialsów”⁸.

Według dowódcy WOT w razie konfliktu wojska specjalne będą współdziałać z wojskami obrony terytorialnej, a przygotowanie trzonu sił partyzanckich ma udaremnić wrogowi ewentualną okupację. W strukturach WOT-u ma powstać jednostka specjalna do prowadzenia operacji niekonwencjonalnych na jego rzecz. „Terytorials” ćwiczyć będą ze wszystkimi rodzajami sił zbrojnych.

Mając na uwadze Ustawę z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw wchodzącą w życie dnia 1 stycznia 2017 roku, za dowódców Rodzajów Sił Zbrojnych uznaje się:

- dowódcę generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych,
- dowódcę operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych,
- dowódcę Wojsk Obrony Terytorialnej.

Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej jest właściwy w zakresie dowodzenia jednostkami wojskowymi oraz związkami organizacyjnymi Wojsk Obrony Terytorialnej. Poza dowództwem tworzone były równoległe struktury brygad w Białymstoku, Rzeszowie i Lublinie, które podporządkowane były inspektorowi Wsparcia Sił Zbrojnych w Bydgoszczy do czasu ich sformowania.

Jak widać, w pierwszej fazie rozpoczęło się formowanie jednostek wojskowych na granicy wschodniej naszego kraju, w rejonie niestabilnym militarnie, w miejscu najbardziej narażonym na potencjalne oddziaływanie sił zbrojnych państwa nieprzestrzegającego ładu i porządku międzynarodowego, jaki ukształtował się po obaleniu muru berlińskiego, w sąsiedztwie państwa, które jest destabilizowane przez „bliżej nieokreślone grupy separatystyczne”, które umożliwiły aneksję Krymu przez Rosję.

⁸ Ibidem, s. 40–41.

Zgodnie z ustawą, w której powołano Wojska Obrony Terytorialnej do zakresu działania dowódcy WOT należą w szczególności:

- realizacja programów rozwoju Sił Zbrojnych,
- planowanie, organizowanie i prowadzenie szkolenia podległych jednostek wojskowych i związków organizacyjnych,
- planowanie oraz organizowanie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia oraz użycia Wojsk Obrony Terytorialnej,
- przygotowanie sił i środków Wojsk Obrony Terytorialnej do działań bojowych,
- wykonywanie zadań związanych z udziałem oddziałów i pododdziałów Wojsk Obrony Terytorialnej w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochronie mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowaniu lub ochronie zdrowia i życia ludzkiego, a także udziału w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego,
- współpraca z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa,
- zarządzanie i przeprowadzanie kontroli podległych jednostek wojskowych i związków organizacyjnych na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 roku o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. poz. 1092)⁹.

Biorąc pod uwagę zadania Wojsk Obrony Terytorialnej w punkcie dotyczącym wykonywania zadań związanych z udziałem oddziałów i pododdziałów Wojsk Obrony Terytorialnej w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochronie mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowaniu lub ochronie zdrowia i życia ludzkiego, a także udziału w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, można stwierdzić, że po rozwinięciu jednostek wojskowych w znacznym stopniu odciążą one, a także uzupełnią, działania straży pożarnej i innych służb. W przypadku powodzi we Wrocławiu i Sandomierzu społeczeństwo dostrzegło brak bądź też niewielki stopień zaangażowania wojska w prowadzenie akcji ratowniczych. Pomoc ludności cywilnej niosła zawodowa i Ochotnicza Straż Pożarna, której zasoby osobowe wynoszą około 700 tysięcy strażaków gotowych w każdej chwili do niesienia pomocy ludności cywilnej. Strażacy pomagają potrzebującym w obliczu klęski żywiołowej, gdyż posiadają od-

⁹ Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 2138).

powiedni specjalistyczny sprzęt ratowniczy i prawo umożliwiające udział ochotników w akcjach ratowniczych.

W 2009 roku zawieszono obowiązkowy pobór do armii, nastąpiło skurczenie się zasobów osobowych przeszkolonych żołnierzy w specjalnościach wojskowych. W znacznym stopniu obniżyły się zasoby zdolnych do użycia żołnierzy rezerwy w przypadku konfliktu. Powyższy stan warunkowany jest również migracją społeczeństwa w wieku produkcyjnym. Przeszkoleni żołnierze rezerwy wyjechali w poszukiwaniu pracy za granicę i tam się osiedlili czasowo lub na stałe, przez co nie można nadawać im przydziałów mobilizacyjnych. Natomiast znaczna część po prostu się zestarzała. Wieloletnie ograniczenia szkoleń i ćwiczeń z zaangażowaniem żołnierzy rezerwy też nie pozostały bez wpływu na obronność państwa. Biorąc powyżej opisane fakty pod uwagę, można jednoznacznie stwierdzić, że zmiany w systemie kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP, w tym powołanie Wojsk Obrony Terytorialnej, pozytywnie wpłynie na bezpieczeństwo militarne Polski.

BIBLIOGRAFIA:

1. Babuła J., *Systemy mobilizacyjne sił zbrojnych*, Bellona, Warszawa 1995.
2. Kowalska-Sendek M., Wróbel T., Kukuła W., *Nowa siła*, „Polska Zbrojna”, 2016, nr 11 (847).
3. Plokhy S., *Ostatnie imperium. Historia upadku Związku Sowieckiego*, Znak, Kraków 2015.
4. Zalewski J., *Wojsko Polskie w przemianach ustrojowych 1989–2001*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2002.
5. Ziółkowski A., *NATO w XX wieku. Transatlantyckie zależności*, Bellona, Warszawa 2002.
6. Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 2138).
7. *22 lata temu Polskę opuściły wojska radzieckie*, online: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/934270,22-lata-temu-Polske-opuscily%20wojska-radzieckie> (dostęp: 11.03.2017).

WIESŁAW KAMIŃSKI – ukończył studia pierwszego stopnia w Wyższej Oficerskiej Szkole Służb Kwatermistrzowskich w Poznaniu na kierunku wojskowe żywienie zbiorowe. Jest absolwentem studiów drugiego stopnia na kierunku zarządzanie o specjalności rynek i konsumpcja na Uniwersytecie

Gdańskim oraz studiów podyplomowych szacowanie nieruchomości na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim, a także studiów zarządzanie jakością w przedsiębiorstwie – menadżer jakości w przemyśle spożywczym na Politechnice Koszalińskiej. Od 2009 roku ekspert, a następnie od 2012 roku audytor systemów zarządzania jakością ISO 9001 oraz ISO 22000. Od 2015 roku doktorant Gdyńskiej Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte na Wydziale Dowodzenia i Operacji Morskich. Jego zainteresowania naukowe skupiają się wokół problematyki bezpieczeństwa wewnętrznego oraz zarządzania. Obecnie jest wykładowcą na Wydziale Nauk o Zarządzaniu i Bezpieczeństwie w Akademii Pomorskiej w Słupsku.

CITE THIS ARTICLE AS:

W. Kamiński, *Kierunki i przyczyny obecnych zmian systemu dowodzenia i organizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej*, „Kultura Bezpieczeństwa Nauka Praktyka Refleksje”, 2018, nr 31, p. 93–104, DOI: 10.5604/01.3001.0012.8597.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2018 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow